

A ZENEHALLGATÁS FONTOSSÁGA AZ ÉNEK-ZENE ÓRÁKON

„A zene rendezett audiális információ, amely segít rendszert teremteni a hozzá forduló elmében. csökkenti a pszichikai entrópia, vagyis a tudatzavar mértékét, ami akkor jelenik meg, ha a rendezetlen információ ellentétbe kerül a céljainkkal. A zenehallgatás elhessegeti az unalmat és a szorongást, és ha komolyan odafigyelünk rá, áramlat-élményt is előidézhet.” – írja Csíkszentmihályi Mihály 1997-es *Flow. Az áramlat. A tökéletes élmény pszichológiája*. című művében. Leendő ének-zene tanárként és zenészként csak egyet tudok érteni ezzel a gondolattal. Napjainkban akarva akaratlanul is mindenhol zenét hallunk. Az autóban szól a rádióból, a televízióban a filmet megszakító reklámokból, amikor ruhát próbálunk fel egy áruházban, vagy csak megcsendül valakinek a telefonja a buszon. Ezért tartom különösen fontosnak a tudatos zenehallgatást, mivel a Csíkszentmihályinál említett flow-élmény nem élhető át egy próbafülkében, hiszen gyakran már észre sem vesszük, hogy zenét hallgatunk.

Az ének-zene tanári képzésben elvégzett tanítási gyakorlataim során igyekeztem minél többször megteremteni a zenehallgatás lehetőségét a diákjaim számára; az esetek egy részében saját énekemmel és hangszeres játékkal, Operabeavató-órámon élő zenei prezentálással, a többi esetben hangzó anyag bemutatásával. Ehhez nagyban hozzájárult mentorom pozitív attitűdje, aki szintén nagyon fontosnak tartotta, hogy minél több zenét halljanak a diákok és ezáltal különböző stílusokat ismerjenek meg; remélve, hogy a jövőben saját maguk is meghallgatnak néhány értékes zeneművet.

A következőkben szeretném bemutatni a hangok és a zene agyra kifejtett hatásait, valamint a zenehallgatás fejlesztő hatásainak eredményeit. Ezt követően átfogó képet nyújtok a zenehallgatás megjelenéséről és elterjedéséről a magyar általános iskolákban. Ezt követően áttérek az eredményes zenehallgatás ajánlott módjaira és felépítésére a tanórákon, mindezt összekötve a zenehallgatás Nemzeti Alaptanterv által 2020-ban meghatározott céljaival.

A hangok és a zene hatása az agyra

Annak ellenére, hogy az agy feladata nem egyforma beszéd és zene esetében, egy dolog bizonyos: mindkét esetben ki kell vonnia a sok információból azt az egyet, amire szüksége van és megalkosson sok kicsiből egy nagy egészet. A zene hallgatása és a beszéd megértéséhez hasonlóan egy összetett hallási feldolgozó folyamat. Beszédeszleléskor a hangmagasság, hanghullámok eloszlása és legfontosabbként említve az alkotóelemek mintázata áll a

középpontban, míg a zene észlelésekor a hangmagasság játszik kiemelkedő szerepet. (Utóbbi esetben fontosabb a pontos hangmagasság bemérése és nehezebb is, mint a beszéd feldolgozásakor.) Ezen eltérések alapján a legfontosabb megtalálni azokat mechanizmusokat, amik által a zenei foglalkozások a beszédészlelés fejlődését segítik. Az idegtudományi adatok szerint, mivel a zenetanulás (különösen a hangszeres képzés kezdeti szakaszában) egy speciális hallástréning, amely segíti az észlelés és a produkció összehangolódását; ezért jó hatással van a beszédészlelésre és az olvasásra is. Kraus és munkatársainak kutatása szerint (2014) a közösségi zenei programok kiemelkedően jó hatással vannak az olvasás – és nyelvi készségek fejlődésére. 44 darab 6 és 10 év közötti, szociálisan hátrányos helyzetű tesztalanyt választottak ki. Esetükben az olvasási és nyelvi problémák esélye kiemelkedően magas volt. Két csoportba osztották őket, melyek közül az egyik a zenei programot (*Harmony Project*) megelőzően már egy évig zenei oktatásban vett részt. Már egy év után jelentős változást lehetett látni a két csoport esetében. Ezt a fajta társas zenei élményt Venezuelában *El Sistemanak*, Amerikában *Harmony Projectnek*, Magyarországon *Szimfóniának* nevezzük, de a lényeg minden esetben ugyanaz: a társas élmény, a közösséghez tartozás és a zene beszédészlelést fejlesztő hatása (Csépe, 2016).

Ezek mellett nagyon fontos szerepe van a zenének a lelki egészség megőrzésében is, tagadhatatlan érzelmi hatásai miatt. Ennek fejlesztő hatása kisgyermekkorban a legjelentősebb. Hans, Helmut Decker, Voigt (2004) szerint az első zenei hatások magzati korban érnek minket, ami azt jelenti, hogy minden esetben, amikor zenével találkozunk életünk folyamán, újra átéljük azt a hatást, amit az „első zenei nevelőnk” gyakorolt ránk. Ez lehet akár negatív is. Az érzelmek az emlékezés folyamatában is jelen vannak. A zene hatására felszabadulhatnak érzelmeink, emlékeink; felfrissülhetünk és gyógyulhatunk (Sziklai, 2014). Ezekre az élettani hatásokra épít a zeneterápia is. Egyetemi tanulmányaim alatt részt vettem a belga Luca – School of Arts nyári kurzusán, melynek gyakorlati foglalkozása során egy olyan idősek otthonába látogattunk el, ahol demenciával élő idősek laktak. Nekik kellett két alkalommal élő zenés foglalkozást tartanunk. Ezek az események kitűnő példái annak, hogy gyakran zenei emlékekben őrizzük meg életünk képeit, mivel sokan közülük mesélni kezdet a fiatalságukról.

A 20. század második felében megkezdett kutatásoknak köszönhetően - melyek a 70-es években bebizonyították, hogy az intelligenciát és a kreativitást is befolyásolja a zenetanulás (Barkóczi és Pléh, 1978; Gardner, 1983; Laczó, 2002) - került az ének és a zene értelmi és érzelmi fejlődést is meghatározó hatása az oktatás központjába. Ebben az időszakban kezdődtek meg azok a kutatások is, melyek azt vizsgálták, hogy a zene milyen mértékben és hogyan hat a tanulásra. A zenetanulás transzferhatásaira irányuló vizsgálatok szerint a zenei nevelés

jókékon hat a társas kapcsolatokra (egyén-közösség felelőssége, empátia, elfogadás, egymás segítése, közösségi összetartozás, társas aktivitás) (Laczó, 2002; Gombás, 2014); élettani folyamatokra (mozgáskoordinációra, tüdőkapacitásra) (Gombás, 2014); a iskolai tanulás eredményességére és a kognitív képességek fejlődésére (Kokas, 1972; Barkóczi és Pléh, 1978; Bilharitz, Bruhn és Olson 2000; Laczó, 2002; Gombás és Stachó, 2006; Janurik, 2008; Gombás, 2014); a kreativitásra (Laczó, 2002; Gombás, 2014); a logikus, matematikai gondolkodásra (Laczó, 2002; Feigenson, Dehaene és Spelke, 2004; Gombás és Stachó, 2006; Janurik, 2010; Gombás, 2014), a beszédfejlődésre (szókincs gyarapodása, nyelvi memória, verbális fluencia) (Janurik, 2010; Gombás, 2014); az olvasás előkészítésére és fejlesztésére (Bailey és Snowling, 2002; Gromko 2005; Janurik, 2008, 2010); az idegen nyelvtanulásra (Gombás és Stachó, 2006; Gombás, 2014). Napjainkban már nem a zene fontosságának bebizonyítása, hanem olyan megismételhető vizsgálatok elvégzése a cél, melyek bemutatják, hogy milyen mechanizmusok segítségével hat a zene a testi- és lelki egészségünkre. A kognitív (megismerés központú) és affektív (érzelem és motiváció központú) idegtudományok foglalkoznak ezzel, az agy funkcióit és szerkezetét vizsgálva. Leggyakrabban megfigyelik, hogy zenehallgatás, hangszeres játék vagy zenei fejlesztő programok hatására, milyen mértékű fejlődés megy végbe az kisgyermekek olvasási-, beszéd- és matematikai készségei esetében (Csépe, 2016).

A zenehallgatás megjelenése az általános iskolákban Magyarországon

Magyarországon az 1962-es évben lett a korábbi ének tantárgyból ének-zene, amikor az általános iskolákba a *Tanterv és utasítás* bevezette a zenehallgatást az énekórákra. Ennek bevezetését már számos gondolatébresztő írás előzte meg, melyek 1958 és 1962 között az *Énektanítás* című szaklapban jelentek meg. Ezek általában a zenehallgatás problémáival, az énektanárok tanórai zenehallgatáshoz szükséges továbbképzésével vagy éppen a külföldi helyzet elemzésével foglalkoznak. Szerzőik között olyan szaktekintélyek szerepelnek, mint Dancs Lajos, Dobray István, Huba János vagy Fasang Árpád (Kiss, 2013, 2020).

Péter József (1961) énektanpedagógusokat tájékoztató írásában meghatározta a zenehallgatás rendszerének alapgondolatait. Felhívta a figyelmet arra, hogy manapság egyre többen (köztük a fiatalok is) és egyre gyakrabban hallgatnak zenét. Ennek következtében sajnos az aktív zenélés háttérbe szorul. Ezért is fontos, hogy a zenehallgatás az énekórákon is helyet kapjon és így találkozzon az ifjúság az iskolán kívül hallott slágerek után, a zenekultúra nívósabb elemeivel. Természetesen ez nem azt jelenti, hogy az éneklés ne őrizné meg, az eddig központi szerepét. A tanórán elhangzó szemelvények első sorban a hazai zenekincsből (nép- és műzene) kell, hogy kiválasztásra kerüljenek, hogy ezáltal a nemzeti műveltségüket gyarapítsák

a diákok. Később, felsős osztályok esetében már a neves nagy mesterek művei és a baráti országok nemzeti muzsikája is helyet kapnak. Péter (1961) külön felhívja a figyelmet a zenehallgatás helyes sorrendjének felépítésére, ami a következő:

1. igényes dalok, amiket a tanulók nem képesek még énekelni
2. már ismert dalok különböző hangszeres feldolgozásokban
3. kisebb darabok
4. műdalok, áriák
5. más népek dalai
6. részletek magyar operákból és daljátékokból

Fontosnak tartotta azt is megjegyezni, hogy a zeneműveknek minden esetben igazodniuk kell a tanulók életkorához, mivel ezek segítik elő, hogy a zenehallgatás élmény legyen a diákoknak. Fasang hozzászólásában rávilágított arra, hogy ehhez az énektanároknak képzetesebbnek kell lenniük hangszeres játék, zeneirodalmi-, zenetörténeti-, összhangzattani- és stílusismeretek terén, mint az eddig szükséges volt. Ezért már nem tartotta elegendőnek a zeneművészeti ismeretek birtoklását, hanem a főiskolákon megszerezhető pedagógiai képzések látogatását javasolta (Kiss, 2013).

Dancs (1958) és Huba (1960) a zene élvezéséhez vezető útként szintén a zene hallgatását tekintette és ezért ennek élményszerű megtanítását jelölte meg központi célként. Felhívták rá a figyelmet, hogy ehhez az intézményeknek különböző eszközökre van szüksége. Mivel az akkoriban divatos technikai eszközök (magnetofon és lemezjátszó) nem minden esetben álltak csak rendelkezésre és a zongorával sem minden intézmény rendelkezett; így az egyszerűbb, kézenfekvő megoldásokat is érdemes volt számításba venni zenei szemelvények bemutatása esetén. Ide tartozik a furulya és a tanár éneke. Véleményük szerint inkább rövidebb részleteket érdemes választani többször meghallgattatni a tanulókkal. A tevékenység bevezetésének pozitív hatásait Mezei József (1962) abban látta, hogy így azok a diákok is, akiknek az éneklés nehézséget okoz, egyenlő sikereket tudnak elérni a zenehallgatási feladatok esetében, mint az éneklésben jeleskedő társaik. Nem szabad azonban figyelmen kívül hagyni, hogy ennek az új aktivitásnak még nincs kitaposott útja és nem is könnyű feladat érthetővé tenni a zenét az iskolákban.

Az Énektanítás folyóiratnak köszönhetően az érdeklődők megismerhették a kelet- és nyugat német, valamint cseh szakemberek írásait is. Ezek közül Kurt Dittrich 1961-es írása foglalkozott a zenehallgatás helyzetének bemutatásával. Többek között kiderült, hogy ekkor már a Német Demokratikus Köztársaság iskoláiban is gyakorolták ezt a tevékenységet, de a magyar viszonyokhoz hasonlóan, itt is éneklés-központúak maradtak az órák. Ezen kívül

kiemelte, milyen fontos, hogy ez a tevékenység az érzelmekre és az értelemre is hasson. Rendkívül érdekesnek tartom, hogy Dittrich egy szemelvényt emelt ki legjelentősebbként az ottani zenehallgatási repertoárból: Prokofjev *Péter és a farkas* című művét, mely még napjainkban is - több mint 50 évvel később-, meghatározó eleme az általános iskolákban történő zenehallgatásnak.

Összességében, minden írást pozitív attitűd és támogató hozzáállás jellemez a zenehallgatás bevezetésével kapcsolatban. Közös gondolatként tűnt még fel, hogy milyen fontos hatással van a tanár-diák kapcsolatra az, ha a pedagógus személyesen mutatja be a szemelvényeket. Ezen kívül a siker eléréséhez elengedhetetlen, hogy (mint minden tanulási folyamat esetében) meg legyen itt is a rendszeresség és folyamatosság: tehát a zenehallgatás ne csak ritka eseménynek számítson. Ezt elősegítheti, ha a tanulók az iskolán kívül is lehetőséget kapnak a tevékenység gyakorlására, legyen szó akár egy otthoni rádióról vagy egy operalátogatásról.

A zenehallgatás felépítése és ajánlott módjai napjainkban

Ha elgondolkozunk azon, hogy miért van szükség egyáltalán a zenehallgatásra a daltanulás mellett az énekórákon, kis keresgélés és gondolkodás után megtalálhatjuk a választ: azért, mert ha a diákok csak a saját maguk által prezentált zenét ismernék, igen csekély lenne ismereteik száma. Ezen kívül elengedhetetlen az eszmei, esztétikai és erkölcsi értékek gyarapítása szempontjából is. Természetesen mindez nem mehet végbe egy magas szinten képzett pedagógus nélkül, aki ízlésvilága és értékítélete megfelelő, jártas a zene világában és ezáltal a diákjai ízlését is képes befolyásolni és a helyes útra terelni őket (Bodnár, Erdős, Kabdebó, 2015).

A zenehallgatás lehet kapcsolt és egyéni terület is. Minden korosztály esetében érdemes arra törekedni, hogy legalább egy rövid zenei részlet megszólaljon énekelve is a hallgatott zeneműből, de felső tagozatban egyre inkább önálló, tudatos tevékenység a zenehallgatás. Továbbá figyelembe kell venni a tanulók életkori sajátosságait, amit általában a zenehallgatási anyagok alapjául szolgáló tankönyvek is megtesznek. A megismerési folyamat logikai felépítése és elemei a következők:

1. Az emberi hang (gyakorlati megismerés)
2. Az emberi hang fajtái és a kórus (hangszín, dinamika és tartalom közötti összefüggés)
3. Egyes hangszerek hangja
4. A zenekar hangzása
5. Nagyobb vokális és instrumentális művek

Ezen kívül fontos a szöveges és hangszeres zene közötti átmenet érzékeltetése is. Ilyen esetben érdemes olyan példát választani a szöveges és instrumentális zene témája azonos, majd a téma mentén kérdéseket feltenni. A hangszereket mindig olyan zeneművek részletein keresztül érdemes megismertetni, ahol az adott hangszerek jól hallhatóak, szólisztikus szerephez jutnak. A zenehallgatás esetében mindig fontos a fokozatosság, így a 2. pontra is logikai sorrend vonatkozik. Először a gyermek-, majd az egynemű női- és férfi-, végül a vegyeskarokat ismerik meg a tanulók. Ugyanez történik a zenekarokhoz érve is (Bodnár, Erdős, Kabdebó, 2015).

Alsó tagozatos évfolyamok esetében elengedhetetlen a zene közösen végzett mozgás, tánc és játék útján történő megszerettetése, hiszen ezzel teremődik meg az igény a zeneművek későbbi alapos megismerésére. Az ebben az időszakban kialakított alapismeretek szilárdulnak meg a felső tagozatos ének-zene órák során. Serdülő korban már gondolkodnak is a diákok a zenéről, sőt középpontba kerülnek a zene szociális aspektusai is. Ez leginkább abban nyilvánul meg, hogy a fiatalok élvezik a csoportos zene nyújtotta örömeit, mivel itt új ismeretségeket köthetnek és több időt tölthetnek a barátaikkal. Ebben a korban a jellemző az is, hogy a tanulók erős kötődést mutatnak egy stílus vagy előadó felé, amire a közvetlen környezetük és a társadalom is hatással vannak (Asztalos, 2021).

A zenehallgatás céljai napjainkban sem különböznek sokban az elődjeink által meghatározottaktól. A 2020-as Nemzeti Alaptantervben megfogalmazottak szerint a zenei befogadó kompetenciák fejlesztése elengedhetetlen a zenehallgatási magatartás kialakításához; sőt végcélként is az egész zeneirodalom minden alkotásának megismerése helyett inkább a zenehallgatás igényének kialakítása az, ami számít. A zene befogadása (itt nem a háttérzene hallgatására kell gondolnunk) egy értelmi és érzelmi faktorokat egyensúlyba helyező folyamat. Minél több sokszínű, igényes zenei tapasztalatot gyűjtenek a tanulók, annál könnyebben tudják megtalálni a különbséget a tényleges zenehallgatás és a mellékörejek között; formálódik zenei ízlésük. A tényleges zenehallgatáshoz szükség van a teljes figyelem koncentrálásra és a feldolgozáshoz szükséges csend megteremtésére. A nyitott, befogadói attitűd minden esetben megkönnyíti a folyamat hatékony megélését és a zenében felfedezhető érzelmek, hangulatok átérzését és érzékelését. Fontos, hogy a zenehallgatás életszerű tevékenység legyen, így a művekhez kapcsolatos adatok, zeneelméleti és zenetörténeti alapismeretek átadása minden esetben lényegre törően és ésszerű mennyiségben történjen (NAT 2020).

A 60-as évekhez képest ma már inkább azt tanácsolják, hogy a részletek helyett teljes műveket hallgassanak meg a tanulók mivel ez eredményesebben fejleszti a zenei formaérzékét. Érdemes kihasználni továbbá a 21. század felgyorsult technikai fejlődése által nyújtott lehetőségeket és szimplán audiális élmények helyett audiovizuális élményt nyújtani a

tanórákon, vagyis a hangjelenségekhez az interneten elérhető videókat is (például koncertfelvételek esetében) bemutatni. Továbbra is fontos megragadni minden lehetőséget az élő zenehallgatásra, majd utólag megbeszélni a látottak és hallottak feldolgozását. Ezeket az elveket követve bizakodhatunk abban, hogy a tanulók zenei érdeklődése az iskolából kikerülve is életük végéig fennmarad és meghallgatják azokat a műveket, amikre az ének-zene órákon nem jutott idő (NAT, 2020).

Operabeavató óráim

Az egyetemi éveim alatt elvégzett ének-zene tanítási gyakorlataim során lehetőségem nyílt arra, hogy olyan tanóra tervét dolgozzam ki, amely részben zenehallgatásra, részben ismeretterjesztésre épül. Témájaként a szívemhez legközelebb álló komolyzenei műfajt, az operát választottam. Az iskolai ének-zene oktatás keretén belül csak ritkán nyílik lehetősége arra a tanároknak és a tanulóknak, hogy egy műfajjal eltöltsenek egy egész órát és azt részletesen megismerjék.

A három, tartalmában megegyező órát 3.-, 4.- és 5. osztályban tartottam meg, így kiemelkedően fontos volt a pedagógiai folyamat alapos megtervezése, hogy minden csoport számára érthető és élvezhető alkalmakat tudjak tartani. A célcsoportok fiatal életkora szükségessé tette, a megfelelő nyelvezet és zenei példák megválasztását, hogy a számukra új és idegen műfaj befogadását könnyebbé tegyem.

Az operabeavató órák során mindenképpen szerettem volna, ha élőzenei élménnyel is találkozhatnak a diákok, éppen ezért Bagdi Zoltán operaénekes ismerősömet is bevontam a tervembe. Boldogan eljött hozzánk az iskolába, hogy néhány klasszikus tenor áriát bemutasson nekünk. Az ilyen jellegű élmény a tanterem falain belül ritka jelenség, főleg, ha operáról van szó.

Az óráim során két féle szemléltető eszközt alkalmaztam: egy prezentációt és egy házi gyártmányú színházat (1. ábra).

1. ábra: Házi gyártmányú színház

A foglalkozás kezdetén feltettem azt a kérdést a diákoknak, hogy kinek mi jut eszébe, ha azt a szót hallja, hogy opera. Erre a legkülönfélébb válaszok érkeztek: zene, tánc, Varázsfuvola, ének, Operaház, szabadtéri játékok, hangos... Általános iskolában általában még nem foglalkozik a tananyag mélyebben az opera témájával, ezért is voltam kíváncsi ki mire gondol e szót hallva. Ezután beszélünk a három fontosabb és az ének-zene oktatásban hangsúlyos szerephez jutó operaszerzőről (Wolfgang Amadeus Mozartól, Giuseppe Verdiről és Richard Wagnerről), itt is inkább a 4. és 5. osztály esetében tapasztaltam, hogy ismerősen csengenek az elhangzó nevek. Természetesen megemlítettük Erkel Ferenc, híres magyar zeneszerzőnk nevét is. Ezután rátértünk arra, hogy hol találkozhatunk az opera műfajával és eljutottunk a színház fogalmához. Megbeszéltük a színpadon és a színpad körül megtalálható munkákat és lehetőségük nyílt a diákoknak a rendező, kellékes, öltöztető és díszítő munkáját kipróbálni és berendezni a szemléltető színházat. (2. ábra)

2. ábra Munkák a színházban

Itt fontos volt, hogy kommunikáljanak egymással, ezzel is elősegítve a tanulói csoportok, közösségek alakulásának fejlődését; ami kiválóan példázza, hogy a zene és a ének-zene órák a lelki fejlődést és a szociális kapcsolatok kialakítását is segíthetik. Az új ismeretek között szerepelt még a hangfajok átisméltése, amit már előzőleg ismertek a diákok. Itt különböző videórészletek bejátszásával szemléltettem a szoprán, alt és basszus hangfajokat, majd megkértem vendégünket, hogy énekeljen egy áriát nekünk (Eduardo Di Capua: 'O sole mio és Guiseppe Verdi *La donna é mobile* című műveit váltogattuk a különböző osztályok számára), amit én kísértem zongorán és a diákoknak ki kellett találni, hogy vajon tenor vagy basszus énekest hallanak-e. Óriási csodálkozás és siker volt a produkciónk eredménye Az áriákról az

elhangzásuk után, minden esetben megállapítottuk, hogy milyen nyelven hangzott el, milyen a hangulata és összegeztük a tartalmát is.

Ezután azt a feladatot kapták a tanulók, hogy írjanak egy kérdést, amit megkérdeznének egy operaénekestől. Itt szintén nagyon különféle kérdések merültek fel: Nem fél a magas hangoktól? Mióta tanulni énekelni? Mit szeret a legjobban az operában? Melyik a kedvenc operája? Felejtett el már szöveget? Hányas a lába?... Ezekre a kérdésekre kedves vendégünk utána szívesen válaszolt is. (3. ábra)

3. ábra Operaáriák élőben az énekórán

Összefoglalva ez a váz volt az, amit minden osztály órája során követtem, annyi kivétellel, hogy a harmadik osztályban beszélgettünk Wolfgang Amadeus Mozart *Varázsfuvola* című daljátékáról is (mivel éppen ezt érintette a tananyag) és meghallgattunk belőle egy rövid részletet, ha már adott volt a lehetőségünk élő zene hallgatására.

A foglalkozások során örömmel töltött el, hogy beigazolódt az az évek óta fenntartott álláspontom, hogy az opera a műfaj bonyolultsága ellenére a kisebb korosztályok számára is élvezetes lehet, a megfelelő keretek megtalálásával. Még azok a tanulók is, akiknek az óra elején ellenszenvet láttam az arcán a téma elhangzásakor, végig érdeklődve figyeltek és aktívan vettek részt az órán. Véleményem szerint a siker eléréséhez nagyban hozzájárult az is, hogy egy valódi operaénekes a diákok által megszokott környezetben (az osztályteremben) mutatta be az egyébként csak koncerttermekben és színházakban felhangzó műrészleteket.

Összegzés

Annak ellenére, hogy sokan (tévesen) úgy gondolják, az ének-zene órákon csak az énekléssel érdemes foglalkozni, hiszen az fejleszti csak a gyermekeket; az elmúlt 50 évben zajló folyamatokat áttekintve örömmel töltött el, hogy milyen fontos jelenségnek számított a

zenehallgatás megjelenése az oktatásban. Az alapvető célok ennyi idő alatt sem változtak, hiszen a zene megszerettetése és egy maradandó, egész életet meghatározó élmény szerzése álltak és állnak napjainkban is a középpontban. A zene jótékony hatásai, amit már oly sokan és sok oldalról megvizsgáltak, napjainkban is elfogadott tények és a további kutatások elvégzésére sarkallják a szakértőket.

Tanítási gyakorlataim közben a zenehallgatások során igyekeztem mindig szem előtt tartani a fentemlített fázisokat és ajánlott módszereket és mindig örömmel töltött el, hogy valami újat mutathatok a tanulóimnak, akár egy zongoradarab saját bemutatásával, egy jazz szemelvény és egy népdal összekötésével. Úgy gondolom, nem számít milyen évet írunk, mindig fontos lesz a zene ápoló, megmentő hatása, mely egy olyan szép világba nyithat utat a hallgatók (kiemelten a ténylegesen „meghallgatók”) számára, ahová bármikor elmenekülhet a gondjai elől.

Irodalom

- Asztalos Andrea (2021): *A zenei képességek és készségek fejlesztése az ének-zene órákon*. JGYF Kiadó, Szeged, 131-140.
- Barkóczi Ilona, Pléh Csaba (1978): *Kodály zenei nevelési módszerének pszichológiai hatásvizsgálata*. Kecskemét: Kodály Zoltán Zenepedagógiai Intézet; Bács megyei Lapkiadó Vállalat
- Bailey, P. J., és Snowling, M. J. (2002): Auditory processing and the development of language and literacy. *British Medical Bulletin*, 63. 135–146.
- Bilharitz, T. Bruhn, R. és Olson, J. E. (2000): The Effect of Music Training on Child Cognitive Development. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 20. 4.sz. 615 – 636.
- Bodnár Gábor, Erdős Ákos, Kabdebó Sándor (2015): *Ének-zenei ismeretek*. ELTE, Budapest. 23-26.
- Csépe Valéria (2016): *Zene, agy és egészség*. In: Falus András (szerk.): *Zene és egészség*. Kossuth Kiadó, Budapest. 26–42.
- Csíkszentmihályi Mihály (1997): *Flow – Az áramlat. A tökéletes élmény pszichológiája*. Akadémiai Kiadó, Budapest
- Dittrich, K. (1961): A zenehallgatás problémái a tízosztályos középiskolában. *Énektanítás*, 4. 2. sz. 9–13.
- Feigenson, L., Dehaene, S., Spelke, E. (2004): Core systems of number. *Trends in Cognitive Sciences*, 8. 7. sz. 307–314.

- Gardner, Howard (1983): *Frames of Mind: The theory of multiple intelligences*. Basic Books, New York
- Gombás Judit, Stachó László (2006): Matematikai és zenei képességek vizsgálata 10-14 éves gyerekeknél. *Tudomány és Lélek*, (6), 50-65.
- Gombás Judit (2014): A zenei tevékenységek pszichológiai hatásai. In: Torgyik Judit (szerk.): *Sokszínű pedagógiai kultúra*. Komárno: International Research Institute sro. 239-243.
- Gromko, J. E. (2005): The effect of music instruction on phonemic awareness in beginning readers. *Journal of Research in Music Education*, 53. 3. sz. 199–209.
- Hans-Helmut Decker-Voigt (2004): *Zenével az életbe*. Medicina Könyvkiadó Rt., Budapest
- Huba János (1960): A zenehallgatásról. *Énektanítás*, 3. 2. sz. 11–12.
- Janurik Márta (2008): A zenei képességek szerepe az olvasás elsajátításában. *Magyar Pedagógia*, 108. 4. sz. 289–318.
- Kiss Henriett (2013): Zenehallgatás az általános iskolában. Új szaktudás kihívása előtt az énekpedagógusok. *Iskolakultúra*, 13 (5-6) sz. 22-32.
- Kokas Klára (1972): *Képességfejlesztés zenei neveléssel*. Zeneműkiadó, Budapest
- Kraus, N., Hornickel, J., Strait, D.L., Slater, J. Thompson, E. (2014): Engagement in community music classes sparks neuroplasticity and language development in children from disadvantaged backgrounds. *Frontiers in Neuroscience*. <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpsyg.2014.01403/full>
- Laczó Zoltán (2002): Zenepedagógia és társadalom. In *Hang és lélek. Új utak a zene és társadalom kapcsolatában*. Magyar Zenei Tanács, Budapest, 83-94.
- Mezei József (1962): Éneklés és zenehallgatás. *Énektanítás*, 5. 3. sz. 82–84.
- Péter József (1961): Tájékoztató az általános iskolai zenei nevelés tantervi tervezetéről. *Énektanítás*, 4. 1. sz. 1–7.
- Sziklai Anett Gabriella (2014): Zenepszichológia. A zene lélektani hatásmechanizmusa. *Parlando* 56. 4. sz

* Kispál Sára a Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Pedagógusképző Kar végzős nemzetiségi német, ének-zene tanár szakos hallgatója. Tervei között szerepel az, hogy az ELTE PPK Neveléstudományi Doktori Iskolájában, zenepedagógiai témában, doktori tanulmányokat folytasson.